

Θεολογική προσέγγιση και ερμηνεία της εικόνας των Εισοδίων της Θεοτόκου (Ιεροδιάκονος π. Φιλάρετος, Ι. Μ. Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων)

/ [Πεμπτούσια](#)

Αντικρίζοντας την εικόνα της εισόδου της Θεοτόκου στο Ναό, συνειδητοποιούμε την σιγή της Αγίας Γραφής και αφουγκραζόμαστε την συμπλήρωση των Ευαγγελίων από την ιερή παράδοση της Εκκλησίας μας, που μας παρουσιάζει την προετοιμασία του επί γης δοχείου του Υιού και Λόγου, την πολυτίμητο παστάδα και την σκηνή την επουράνιο, όπως μας περιγράφει το κοντάκιο της εορτής.

Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός αναφέρει ότι η Θεοτόκος «φυτεύθηκε» στον οίκο του Θεού, άνθησε το πνεύμα της σαν «κατάκαρπος ελαία», έγινε το «καταφύγιο κάθε αρετής», συντήρησε ψυχή και σώμα, ώστε να δεχθεί το Χριστό.[1] Η είσοδος της Θεοτόκου στο Ναό είναι όπως μας λέγει και το απολυτίκιο της εορτής, το προοίμιο της εύνοιας του Θεού στους ανθρώπους, η προκήρυξη της σωτηρίας των

ανθρώπων, η προαναγγελία του Χριστού και η πραγματοποίηση του σχεδίου της θείας οικονομίας. Περιγραφή της εισόδου βρίσκουμε στο Πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου, στο οποίο στηρίζεται και η ιερή υμνογραφία της εορτής. Οι ιεροί υμνογράφοι προχωρούν πιο πέρα από το θεομητορικό επεισόδιο, προσπαθώντας να συλλάβουν την μυστική σημασία του και να δουν αυτό που όπως είπαμε περιγράφει και το απολυτίκιο, την σχέση του με το σχέδιο της σωτηρίας του ανθρώπου.[2]

Σύμφωνα λοιπόν με το Πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου, οι Θεοπάτορες Ιωακείμ κι Άννα έπειτα από είκοσι χρόνια έγγαμου βίου ήταν άτεκνοι και παρακαλούσαν τον Θεό να τους χαρίσει ένα τέκνο. Τότε άγγελος Κυρίου τους ανήγγειλε ότι θα αποκτήσουν ένα τέκνο και αυτοί υποσχέθηκαν πως θα το αφιερώσουν στο Θεό. Πράγματι μετά από εννέα μήνες απέκτησαν μια κόρη, την Μαρία που την ανέθρεψαν μέχρι την ηλικία των τριών ετών και έπειτα με συνοδεία λαμπαδηφόρων παρθένων την παρέδωσαν στον ιερέα του Ναού. Η Παρθένος Μαρία παραμένουσα εκεί ασχολούταν με την μελέτη της Αγίας Γραφής, την υφαντική και την προσευχή, ενώ τροφή λάμβανε από χέρι αγγέλου. Όταν έφθασε σε ηλικία δώδεκα ετών παραδόθηκε κατόπιν σημείου στον Ιωσήφ προς φύλαξη και όχι για να τον παντρευτεί.

Όσον αφορά τον χρόνο καθιερώσεως της εορτής δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθεί, όμως συνδέεται με την «Νέα Εκκλησία» ή βασιλική της «Αγίας

Μαρίας της Νέας», ανεγερθείσα προς τιμήν της Θεοτόκου υπό του Ιουστινιανού στην Ιερουσαλήμ στο λόφο Μορία, επί της Ν. πλευράς του Ναού του Σολομώντος που εγκαινιάσθηκε το 543. Ωστόσο οριστικοποιήθηκε στο β' μισό του 7ου αι. ενώ στο τέλος του 7ου αι. με αρχές του 8ου αι. εισηχθη και στην Κωνσταντινούπολη. Παλαιότερη εικονική παράσταση της εορτής αποτελεί το ανάγλυφο στην Ταρασκώνη της Προβηγκίας (5ος αι.), στο οποίο παριστάνεται η Θεοτόκος προσευχόμενη στο Ναό. Η παλιότερη παράσταση στην Ανατολή είναι η μικρογραφία στο Μηνολόγιο του Βασιλείου Β' (976-1025). Κατά τον 11ο αι. ο τύπος σταθεροποιείται όπως στην Μονή Δαφνίου με παραλλαγές, ενώ κατά τον 14ο αι. η παράσταση αλλάζει όπως στην Μονή της Χώρας, η ακολουθία αναπτύσσεται από την οικία μέχρι τον Ναό.[3]

Η συνηθισμένη απεικόνιση είναι η εξής: το κύριο πρόσωπο της εικόνας είναι η τριετής Παναγία που υποδέχεται στο Ναό ο ιερέας Ζαχαρίας μετέπειτα πατέρας του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου.[4] Ο Ζαχαρίας την εισάγει στα Άγια των Αγίων, μολονότι η είσοδος ήταν προνόμιο μόνο του αρχιερέα κι αυτό μια φορά το χρόνο. Κάτι επομένως που αποτελεί πρόδηλο σημάδι της θεϊκής εκλογής.[5] Στον ιερέα Ζαχαρία την παραδίδουν ευλαβικά οι θεοσεβείς γονείς, όμως με διάφορες παραλλαγές, είτε και οι δύο, είτε ο Ιωακείμ είτε η Άννα.[6] Ενώ πίσω τους ακολουθούν οι παρθένας (μη καθιερωμένος ο αριθμός τους), «οι αμίαντες

θυγατέρες των Εβραίων» που κρατούν αναμμένες λαμπάδες. Η Παναγία δεν ζωγραφίζεται φυσιοκρατικά, δεν εμφανίζει δηλαδή τίποτα παιδικό, εκτός από το μικρό μέγεθός του σώματός της, και αυτό γίνεται σκόπιμα. Ο ορθόδοξος αγιογράφος θέλει να μας απομακρύνει από το γράμμα της διηγήσεως, όπου η Παναγία χαρακτηρίζεται ως τριετής και παιδί, ώστε να συλλάβουμε το πνεύμα της, την εκκλησιαστική της διάσταση. Η Παναγία είναι η Θεοτόκος, η Μητέρα του Θεού. Γι' αυτό ο υμνωδός γράφει «την νηπιάζουσαν φύσει και υπέρ φύσιν Μητέρα αναδειχθείσαν του Θεού ευφημήσωμεν ύμνοις» (τροπάριο όρθρου). Η Παναγία εικονίζεται ως ώριμη γυναίκα με το γνωστό μαφόριό της, όπως τη βλέπουμε στις εικόνες της. Το ίδιο κάνει και ο υμνωδός της Εκκλησίας για τις λαμπάδες των παρθένων. Οι αναμμένες λαμπάδες δεν είχαν σκοπό να εμποδίσουν την τριετή παιδίσκη να γυρίσει στο σπίτι της, όπως μας περιγράφει η απόκρυφη παράδοση, αλλά να υποδείξουν τη νοητή λαμπάδα, την Παναγία και να προδηλώσουν έτσι την ανείπωτη μελλοντική αίγλη, δηλαδή τον Χριστό που θα γεννιόταν από αυτή και θα φώτιζε τους καθισμένους στο σκοτάδι της αμαρτίας ανθρώπους.[7] Σε πολλές εικόνες πίσω από το Ζαχαρία, παριστάνεται η Παναγία να κάθεται σε καθέδρα με τρία σκαλιά και να περιμένει την τροφή που της φέρνει ο αρχάγγελος Γαβριήλ. Σ' αυτήν την εικόνα πρέπει να δει κανείς τον «Άρτον της Ζωής», που ο Θεός προσφέρει στα παιδιά Του, ενθαρρύνοντας και προετοιμάζοντας τους, για να οδηγηθούν καταπατώντας την θέληση τους στην Αληθινή Ζωή. [8] Τέλος σπανιότερα συναντάμε να απεικονίζονται άγγελοι που συζητούν με την Θεοτόκο π.χ. εικόνα του Κοντονή (1530) που φυλάσσεται στο μουσείο Μπενάκη. [9]

Στην Θεοτόκο πραγματοποιείται ήδη το πέρασμα από την Παλαιά στην Καινή Διαθήκη. Είναι μέσα στον ναό ενώ η ίδια θα γίνει σε λίγο Ναός του Υιού και Λόγου του Θεού. Είναι αγιότερος Ναός από εκείνον της Ιερουσαλήμ και κατ' εξοχήν Ναός, δηλαδή αυτό που έχει προορισμό κάθε άνθρωπος να γίνει με τις προϋποθέσεις που δημιουργήθηκαν με την Ανάσταση και την Επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος.

Παραπομπές:

- 1. Δέσποινας Ιωάννου-Βασιλείου, Το Δωδεκάορτο. Εικόνα: Η άλλη γλώσσα της Θεολογίας, εκδ. Βιβλικοδοτική, Λευκωσία 2009, σ. 37.**
- 2. Χρήστου Γ. Γκότση, Ο Μυστικός Κόσμος των Βυζαντινών Εικόνων, τ. β', εκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1995, σσ. 49-50.**
- 3. Ιω. Ε. Αναστασίου, «Εισόδια της Θεοτόκου», Θ.Η.Ε., τ. 5', Αθήνα 1965, στ. 451-453.**
- 4. Χρήστου Γ. Γκότση, Ο Μυστικός Κόσμος των Βυζαντινών Εικόνων, σ.**

53.

5. Michael Quenot, *Η Ανάσταση κ' η Εικόνα*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1998, σ. 174.

6. Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, «Μαρία (Εικονογραφία, θέματα αφορώντα εις τον βίον της Θεοτόκου)», *Θ.Η.Ε.*, τ. 8', Αθήναι 1965, στ. 696.

7. Χρήστου Γ. Γκότση, *Ο Μυστικός Κόσμος των Βυζαντινών Εικόνων*, σσ. 53-54.

8. Michael Quenot, *Η Ανάσταση κ' η Εικόνα*, σ. 173.

9. Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, «Μαρία (Εικονογραφία, θέματα αφορώντα εις τον βίον της Θεοτόκου)», στ. 697.